

STANKO VRAZ

ĐULABIJE

VIJENAC POPJEVAKA DRAGOJ I DOMOVINI
U četiri odjela

I sun'd my heart in beauty's eyes

Byron

O Patria! Dolce nome...

Silvio Pellico

*... del - ferro cinta,
Pugnar col braccio di straniere genti,
Per sevir sempre o vincitrice o vinta*

Da Filicaja

RAZLOG

(1838)

Kroz mladosti zlatna vrata
S guslam b'jaše momak smio,
Srca nadam svim udata,
Brzom nogom koračio:
Tu ga dragi i radosni
Sretnu božić strelonosni:

Dobra sreća! toli rano!
Akobogda, momče, kuda?
Zar si mlado ti tjerano
Od udesa prijeka i huda,
Te sljepački hljebac prosiš?
Što u ruci gusle nosiš?

Hljepca, dijete, ja ne prosim,
Već grem širom bijela svijeta,
Slavu djedov da uznosim,

Da nakupim vijenac cvijeta
Pojuć ustma koje Vila
U kolijevci poljubila.

Od djedova slavu pjeti
Djelo j' prazno, nit je za lik;
Već po svijetu davno leti
Punim glasom gromu nalik:
Tko ima uha, on se uznese,
A za gluhe ne poje se.

Drago j' pjevat slavna dila
S duhom vedrim, uznešenim,
Kad ogrli dušu Vila,
U raju je blagu scijenim:
Hvala gradeć gdje s' razgara,
Ko fenić se, znaj, pretvara.

Drago j' pjevati (istina je),
Što se mlado, krasno zove,
Gdje s' za hvalu hvala daje;
Al uz gusle javorove?...
Što ih poješ, umrli su...
Baci, brajko, gusle k bisu!

Prođi me se, pobratime!
Neću lijeno ja dangubit,
Već sva glasom u to ime
Za junaštvo srca snubit,
Božanstvenu slijedeć želju
K slavnom zlatnom trčat cijelju.

Nemoj na me tol žestoko,
Što ću da ti gradim slavu.
Da ti vedrim mutno oko,
Da ti resim vijencem glavu;
Nâj od sebe bacat dobro,
Već me slušaj, mladi pobro!

Moma, kosu što raspusti,
Što oči kreće s vatrom milom,
Koje lica, koje usi
Sjaju zornim rumenilom:
To ti, brajko, nada svima
Od Vila je posestrima.

Srce kupat u toplome
Snijegu mladih od njedara;
Ustima piti iz ust mome
Dah od srca što udara:

To je raskoš, to i plata
Od bogova tebi slata.

Ništa momak već ne zbori;
Duša misli svakolika;
U razmnivi već se zori
Njemu rajske mome slika.
Mladi božić tim iščeznu,
Pustiv u njegov strijelj ljubeznu.

Jednom smotri, milovidna
Rajskog stvora gdje djevica
Uza nj staše laka, stidna,
Kano bijela golubica
Kad na njivu sjedne plaha
Obziruć se puna straha.

Otkud došla, nij' vidio;
Da mu j' razbor bio svjesni,
Odmah bi se dosjetio
Da se j' otpro dvor nebesni,
Pa da spasi momka smjela,
Bog mu posla svog anđela.

Sad zastijeni, sad razgori,
Sad ushiti, sad usprednu,
Nit od njega što se stvori,
Ne sjeća se kad okrenu
Stidne oči na tu Vilu,
Uzorito lijepu i milu.

Samo riječcu progovori,
Nit ju njemu baš namijenu;
Al već ćuti kako gori
Vas u raskoš neizrečenu:
Puklo bi mu srce zdravo,
Da j' riječ pala na nj upravo.

Kad se prene i osvisti,
Zalud traži rajsku Vilu,
Nit gusala ne ima istih,
Već eto mu gle na krilu
Od srebrnih tankih žica
Leži zlatna tamburica.

On udari; ali glase
Sasvim inim glasom žice,
Mijenja način, al ne da se
Šta će volja nehotice.

Ah ranjen je travnom strijelom
Po srdašcu njegda smjelom.

Vidje momu gdje raspusti
Kosu igrat s hladom milo,
S koje lica, s koje usti
Sjaše zorno rumenilo;
Te spoznade nada svima
Od Vil da je posestrima.

Kupao grud je u toplome
Bijelom snijegu od njedara,
Ustima pio iz ust mome
Dah od srca što udara;
Al mah čaša te razblude
Od sreće mu pade hude.

S tamburicom sada hodi
Širom bijele domovine,
Toli krasne u prirodi
S cvjetnim vijencem od starine;
Al vidi ko s vijenca sreća
Ščupala joj najveć cvijeća.

Vidi kako stupe slavne
Tuđa ruka izgrdila,
Kako djedov grobe davne
Pod lipami oskvrnila,
Gdje spavaju trnja punom
narešeni zlavskom krunom.

Dočim žice najtanjega
Od života jad mu para,
Trepti zvijezda ispred njega
Ko luč divna povrh bara -
Trepti te se udaljiva,
S koje ga nosi želja živa.

Stoga ranu noseć vijekom
Od koje ne ima pridignuća,
Hman se sastat traži s lijekom
Vapijuć - čim mu biva ljuća -
Kano prorok s razvaline:
"Smiluj nam se, Gospodine!"

I

(1836)

*Dolina, dolina,
w dolinie potoczek -
Nie moze zapomniec
dziewki czarnych oczek.*

Krakowiak

1.

Sred zemlje slovinske
bio se grad vidjeva,
U tom bijelom gradu
ponosita djeva.

U te djeve jedno
momče zarobljeno
Vapi i nariče
goroko rascviljeno.

2.

Ti bi, grade, bio
bez tvoje djevice
Tužan, ko bez Vilâ
zelene gorice.

Ja bih bio sretan,
slobodan ko ptica,
Da nikad ne vidjeh
Njena krasna lica.

3.

U dolu, u dolu
do tri hladna vrela:
Ah, ne mogu zabit
Njena lica bijela...

Lice, oči, usta -
tri riječi malene,
Al se od njih rodiše
pjesni nebrojene.

4.

Jutrom svaki listak
blista od rosice -
Sjajnije neg alem
na kruni carice.

Jutrom svaka grana
glasom ptice zbori;
Jutrom svako srce
bogu se otvori.

5.

Jutrom te ja vidjeh:
nebo - tvoje lice,
Munje - crne oči,
strijele - trepavice.

Jutrom u očima
suza mi zablista -
Ko u ranoj ruži
rosa srebročista.

6.

Jutrom čuh - bi reći
da krilatac zbori -
Gdje ti do tri riječce
naški progovori.

Srce mi se otpre,
u nj božić uleti,
Pa sad tu caruje
i zimi i ljeti.

7.

Ljuven plam što mene
toliko rascvili,
Njoj samo povjerih
i posestri Vili.

Nu što dosad tajno
skrivala bi mila,
Sad u svijet raznosi
posestrima Vila.

8.

Drobna ptica ševa
u nebo se skriva,
Al ju odavaju
usta ljubezniva.

A ja ime drage
skrivam u pjesmice,
Al pjesmice viču:
"Ljubice! Ljubice!"

9.

Pred očim mi trepti
rumen od zorice,
Otkako zaglednuh
Njeno rajsko lice.

A na srcu guje
od ljubezni bdiju,
Otkako me zgodi
strijelj Njenih očiju!

10.

Majka kaza: "Sinko!
štuj boga i moli!"
A da Lelja bog je,
naučih u školi.

Ne divi se dakle,
brate srca moga!
Što ja cijenim Lelju
i štujem ko Boga.

11.

Slast, milina riječi
što joj usta kiti,
Stas ponosno vitki
i hod plemeniti:

To su učitelji
što me momče mlado
Naučiše pjevati:
"Lado, Leljo, Lado!"

12.

Kosa što zahita
srce kano mreža,
Pogled, nehotice
što na plijen preža:

To su oni hari,
hari milotravni,
Što me uhitiše
te sam sluga stavni.

13.

Krasota anđeoska,
čar riječi slovinski';
Među dušom, tijelom
sklad divni vilinski:

To je visok izvor
od mojih pjesmica,
Što će dotle teći,
dok s gore bistrica.

14.

Krasni Njezin obraz
ruža je o zori,
A srce slobodna
srnica u gori.

Moj je pako obraz
lijer o ranoj rosi,

A srce titranka,
koju djeva nosi.

15.

Odisej je drugom
zavoštio uši,
Da mu od Siren se
n'jedno ne zabuši.

I ja ih začepim
od Ljubice mlade,
Al mi glas u srce
kroz oči se krade.

16.

Svatko se zanosi
u mlade godine
Od nje očiju vatre
i lica miline.

Ma i njima srce
bilo okovato,
Od njih bi se smeli
i Diogen i Kato.

17.

Sad mi jadnom ljubav
hitra krila mori,
Srce za ljepotom
Njezinom se bori.

Pamet Nje kip slijedi
u noći i u dne,
Brojeć, zaklinjući
čase krilotrudne.

18.

Ljubavi, ljubavi!
otkud tvoja sila?
Sad me nosiš nebom,
paklom sad nemila.

Sad činiš da čeznem
vas rajskom razbludom,
A sad da u jadâ
tonem moru hladnom.

19.

Oj pojavi mi se,
srca Dioskure!
Sjajuć na taj čunac
hitani od bure.

Javi da bude ga
sreća tud ponesla,
Gdje ne kida više
sjever jadra, vesla.

20.

Poved' me u srijedi
zemljice i neba,
Gdje borave dusi
gladni rajskog hljeba;

Jer ja nisam čovjek,
što u prahu plazit,
Niti bog što može
sunca nadilazit.

21.

Sreću traži jedan
brodom po pučini,
Taj za častmi hlepti,
taj se kućom brini.

Moj nij' u častih
nit u tankoj plavi,

Moja sreća samo
uza te boravi.

22.

Tvoje su mi usni
knjiga začarena -
Bi reć od dva listka
ružica rumena.

U njih mi je sreća:
bi l' se otvorile,
Za mene kazale
bar tri riječce mile?

23.

Tvoje su crne oči
dva prozora bijela
Iz kojih gleda do sto
veselih anđela!

U njih mi je sreća:
daj da se otvore,
Da mi se u srce
slije slasti more.

24.

Zamka mi je crne
tvoje kose svila,
Gdjeno mi se ptica
slobod ulovila.

Ulovila te će
tu umrijet bez česti,
Ako nećeš od nje
ljuven vez mi splesti.

25.

Vrt su lica tvoja
U kom ruža cvati,
Stid stoji ko stražar
pri ljepote vratih!

O dostoj da i smijeh
ne bude daleče,
Neka opet momku
sunca zrak isteče.

26.

Čelo, njedra dva su
stana plemenita,
Dva oltara gdje se
proročanstvo pita.

Slušaj, djevo, samo,
šta ti srce pravi:
U njem bog stanuje,
ne u pâkoj glavi.

27.

Iz tvojih očiju
munja se obara,
Plašeć meni pokoj
iz srca, njedara.

Ej sklopi ih, djevo,
sklopi i dopusti
Da s' opet primiri
medom tvojih ustí!

28.

Pojdi amo, dušo,
carice od momâ!
Pojdi amo, pojdi,
srnice pitoma!

Ne bi li kušala
piće s moje ruke;

Ne bi l' odmilosti
primila jabuke.

29.

Vijek za tobom nosim
darka dva nevina:
Jabuku crvenu,
kitu ružmarina.

A ti vijek odmičeš
od mene ko ptica -
Od lukava lovca
i njegovih strelica!

30.

Ne trči, ne trči
vijek s plahošću bježnom,
Udrit ćeš o kamen
nogom lakom, nježnom.

Ne trči, ne trči:
trn leži na stazi!
Ne trči, ne trči:
stazom zmija plazi:

31.

Vaj! Ona ne sluša:
koraci ju hitri
Nose ispred mene
ko ružicu vitri.

Ona bježi, a ja
slijedim sveđ Nje lice -
Ko za jutro sunce
luč sjajne Danice.

32.

Bih li joj prosuo
zlačane jabuke,
Da trčec za njimi
prigne bijele ruke?

No otkud mi zlato?
u mene ga nima:
Srce mi tek za njom
bije u grudima.

33.

Čim me iz dubljine
prsi tuga zove,
U njih se stvoriše
Đulabije ove.

Pa ih sad prosipam
pred Nju bez pokoja;
Ne bi l' se prignula
Atalanta moja.

34.

Eno je opet gdje već
stoji kraj studenca,
Krasnu kosu svîtu
na način od vijenca.

Pa se nagnu nada nj
i lijepa i mila -
Kano nad jezerom
jezerkinja Vila.

35.

Ljubice nemila,
ti moj nepokoju!
Kupi me u srce
i dušicu svoju;

Jer smrtna j' grehota,
gdje brat bolan čeka,

A sestrice neće
da prinese lijeka.

36.

Sestra si mi, sestra,
Ljubice nemila!
Jedna slavna mati
nas je zadojila;

Jedan Višnji otac
nas je odgojio,
Istim svetim slovom
usta nakitio.

37.

Ko što duga združila
sve nebeske boje,
Tako u tvom tijelu
sve ljepote stoje.

Al što sve su boje,
gdje sunašca nije:
To su i sve ljepote,
gdje ljubav ne grije.

38.

Ljubi me, Ljubice,
ljubi, djevo mila!
Dok su nam još vita
od mladosti krila.

Sreća bez pokoja
mijenja brzu nogu...
Što će donijet sutra,
znano j' samo bogu.

39.

Jakov dođe žedan
k studencu vodice;
A tu ga napoji
djeva iz vedrice.

O i ja kraj vode
čekajući žednim:
Ne bi l' napojila
ustima me mednim.

40.

Tvoju ljubav steći,
činit se nje robom,
Odielih se s darom
pjesama za tobom.

Al kamo ja u srijedu,
ondje ti u torak:
Tako od tebe vijek me
dijeli po edan korak.

41.

Kako ptice pticu,
ribe ribu slide:
Svaka moja želja
vijek za jednom ide.

A ova je želja,
djevo zorolika!
Tebe gledati, dvorit,
ljubit u vijek vika.

42.

Aj divni majstore,
dobro znaš udarat,
Sada srce igrom
dizat a sad parat.

Aj divni majstore,
udri umnije, jače,

Neka i Ljubici
srce se rasplače.

43.

"Izvolite uzet
jagod, gospodine,
Ili sladoleda
ili hladetine!"

Oh, nije sad meni
do takvih zaslada,
Već do tvojih ustiju,
djevo lijepa, mlada!

44.

Višnji, da se kupi,
manu s neba pusti;
A za cjelivanje
stvari krasne usni.

Ali tko da ljubi
usta ti i lica,
Kad iz očiju prijete
do tisuć strelica.

45.

Čitavu noć (kažu)
slavulj pjevat mari,
Kap krvi iz kljuna
dok mu ne udari.

Ja da svoju ljubav
mogu ispjevati,
Ne bih žalio pojuć
sljednju kaplju dati.

46.

Ti mi zabranjuješ
da te već ne slavim,
Neg da tvoje dike
iz misli postavim.

Slušam, al zabrana
nij' povoljna bogu...
Iz glave te metnem,
iz srca ne mogu.

47.

Kako k majci dijete
vijek najrađe bježi,
Tako svaka pjesma
vijek za tobom teži.

I ti ih prigrli
ljubezno i milo -
Kano majka dijete
jedinče u krilo.

48.

Bog je tebe stvorio,
Ljubice milena,
S tijelom od ljepote,
s srcem od kamena.

To je zašto plačem
s glavom na koljenu,
Plačem, tužim tugu
vijek neizrečenu.

49.

Da bi mi u srce
pogledati htela,
Rasplakale bi se
oči ti od mila.

Da bi slušat htjela
srce rascviljeno,

Puklo bi u grudih
srce ti kameno.

50.

Na moj jad je stvoren
pogled ti vilovit -
Za srce zanosit,
Za srce mi trovit.

Ah, on s srcem rađa
nemile mi rate,
Te za usta goji
uzdahe krilate.

51.

Tebe jurve dvorim
tri godine danâ -
Tek za tri cjelova
svojijeh usana.

Ja ih prosim, ištem
od jutra do jutra,
A ti mi usta sklapaš
šapćuć: "Sutra, sutra!"

52.

Skršit ću verige,
svilena vezila,
Izmaknut iz uze
speta svoja krila,

Razastrt ih sretan,
slobodan ko ptica -
Daleko od tvojih
krasnih, rajskih lica.

53.

Izmaknem se sretno,
pa s licem veselim,
Scijeneć se slobodnim,
od Nje se odijelim.

Ja se dijelim, ni da
riječce bih stratio;
A ona smijuć: "Zbogom!
Brže se vratio!"

54.

Odem, al domala
srce upoznade,
Da, što je na licu,
u njem ne imade,

Opet se povraćam
gdje je moja Vila,
U zlatne verige
stavljajući krila.

55.

Oprosti, oprosti,
jedina carice!
Pa k meni okreni
svoje blago lice.

Karaj, veži, raspni
roba skrušenoga,
Samo ga ne baci
od obraza tvoga.

56.

Majka kune cara
što joj sina uze,
Al opet za nj sutra
moli roneć suze.

Tako te i ja jučer
kleh rad studenosti,

Al već danas vapim:
"Oprosti, oprosti!"

57.

Mniješ li, krijuć oči
prami svione kose,
Da mi sakrivene
jada već ne nose?

Nemoj ih krit, nemoj,
već promisli, mila,
Da iza zasjede
grdnije ranja strila.

58.

Tebi se ja molim
tanka koprenice,
Ti od moga neba
krasna stražarice!

Izvedi mi nadvor
žuđene ko sanak:
Moju rujnu zoru,
i moj bijeli danak.

59.

Taj predivni zastor:
duge trepavice -
Oj digni ga, digni,
krasna golubice!

Da bar jedan zračac
pred vrata mi sine,
Srce da utješi,
tuga da ga mine.

60.

Što te crne oči,
sili me motriti?
Što iz njih pogledom
crni nalip piti?

Aj oči, aj oči,
nalipe medeni!
Radi vas, ah, pokoj
zbogom ode meni!

61.

Sunčanice moja,
ja ću iz njih piti,
Makar mi i bilo
na mjestu umriti.

Takva bit će smrca
slatka i bez muke,
Jer nosila budu
tvoje mi bijele ruke,

62.

Kažu negdje Vila
da čuva brodište,
Pa desnicu svakog
od junaka ište.

Grdne nemilosti,
i još grdnije tvoje,
Što ti meni uze
živo srce moje!

63.

Za ljubezan išteš
ti od mene plaću:
O, ne išti više,
šta ti jadan dat ću?

Tvoji su: *srce* i *misli*:
što mi je vrh toga,

Već je založeno
odvijeka u boga.

64.

Nikad nij' na ruži
čišće rose bilo,
Kad je sunce jutrom
bijeli dan raskrilo, -

Neg što bijahu suze,
što ko tri zvjezdice
Padoše s Nje očiju
na krasno joj lice.

65.

Blago vama, blago,
vi tri suze mile,
Što ste mi od ljube
dušu pridobile!

Nebeski vas anđeo
Njoj u grudi slio,
Pa u njih studeno
srce rastalio.

66.

Da je meni Višnji
na milosti sada,
Pa da me pretvori
u slavića mlada:

U grm bih se skrio,
pa vas bez prestanka
Pjevao od mraka
pa do bijela danka.

67.

Blag večernji hladak
vas je raspirio,
Pa čist blijesak opet
na nebo odnio,

Te tu stolujete
u nebeskom moru -
Sjajne tri carice
u Petrovu dvoru.

68.

Sved̂ otud na staze
sjale u toj slici,
Kud drage slovenski
slijede vjerenici;

Da materi Slavi
ne bude s prijevarâ
Od ljubljene djece
jadnih Leandarâ.

69.

Bivši momče mlado,
za srce pokojit
Nebeske bi zvijezde
stao očim brojit.

A sad ih upirem
u oči Miline,
Od kojih ko sanak
svaka bol me mine.

70.

Željno čeka mornar
vjetrić s neba vedra,
Što put Eldorada
krenuo bi mu jedra.

Daleko otplovi
i puno se trudi,

Ali ne nalazi,
što mu srce žudi.

71.

Otkad Nju poznavam
za nač mjestu zlatna,
Ne dižem na vjetar
svojoj plavi platna;

Već ja slavim boga,
jerbo pogled Njeni
U srcu mi raskri
isti raj ljuveni.

72.

Ko što alemovi
u prstena oku -
Blistaju se zvijezde
na nebu visoku.

Lijepe su, al makar -
opet za nje ne dam
Do dvije svoje zvijezde,
u koje vijek gledam.

73.

Šta je dan života,
gdje ne vlada radost?
Šta je bez ljubavi
rajska ćerca - mladost?

Danak bez radosti
svetac je u petak;
Mladost bez ljubavi
bez mirisa cvijetak.

74.

Da li si vidio,
kad pod večer ptica
Nad mirnim jezerom
lijeće - lastavica?

Lijeće te se ne zna
da l' ga poljubila,
Il' tek dodirnula
krajci svojih krila?

75.

Takav b'jaše cjelov -
dar dušice Njene -
Te i sad pitaju
usnice blažene:

Bijaše l' to taknuće
Njezinih usana,
Ili njihov dašak,
il od neba mana?

76.

Vidiš li gdje blisnu,
djevo, dragušica,
Bi reć zlata posmijeh
nebeskoga lica.

Tako se razasja
jednom duša moja,
Kad se s njom složila
u ljubavi tvoja.

77.

Ljubiš li me, mila,
moja kruno, slavo? -
"Ljubiš li ti mene?
poveđ, mili pravo."

Ljubim li ja tebe?
Nek ti povi Vila,

Što je med Slovince
davno razglasila.

78.

Znadeš li još vrijeme
kad pjevaše meni:
"Sadila sam, ljubi,
bosiljak zeleni."

Tada ti, tad u me
Ljubice, usadi -
Cvijet željne ljubavi;
njoj srce ogradi.

79.

Lijepo poje Slavka,
lijepo slavulj-ptica;
Nu sve nadilazi
glas dviju pjesmica:

Prva mi je: "Ja te
ljubim bez pokoja!"
A druga je pjesma:
"Ja sam uvijek tvoja!"

80.

Kud sam zabasao?...
Ovo nij' put domu...
Gdje sam? Nij' moj konak
u dvoru ovomu...

Dalko si promašio...
Ah, od Nje idući
Vijek sam ko pijanac,
što ne nađe kući.

81.

Divna je mehana,
što meni omili;
A ta je mehana
za me tvoj dvor bili.

Tu svagdan priničem,
dok se ne opojim
Mrklim travnim vinom -
crnim očim tvojim.

82.

Čime metuljica,
svjetlom zatravljena,
S njom se složiti žudi,
njim umre blažena.

Nu gle čudo ognja
tvojih od očiju!
Tim me većma krijepe
čim me većma biju.

83.

Kosa ti j' mekana,
usti su ti ljupke,
A njedra snježana
kano u golupke.

O kada to samo
razmišljavat smijem
Već moram rukama
oči da sakrijem.

84.

Zašto krećeš, duše,
opet te opeta
Onud gdje mi leži
sloboda sapeta -

Kao što se kreće
k mjestu Slovin pravi,

Gdje se sveta djeva,
bogorotka slavi?

85.

Ne bi li, moj duše,
slijedeć čuda prava,
Onamo krenuo,
gdje caruje Slava, -

Gdje se ispod Njenih
zlatnih krila novi
Lovorom vjenčani
rađaju vjekovi?

86.

Ne bi li slijedio
put na krilih tankih,
Gdje vjetrić žuberi
još o Delijanki; -

Gdje sa stijena zbori
tisuć sijedih ljeta,
Raskršene leže
krune dvaju svijetâ.

87.

Ne bi li ti slijedio
mater sedam sekâ,
Kud te njekoć vukla
slava davnih vijekâ?

Slijedio na obale
ćercu Alkinoja,
Il viteze hrabre,
gdje vladaše Troja?

88.

Kolikrat onamo
ti si me prestavio,
Gdje gatahu sfinge,
gdje se Memnon slavio; -

Gdje u sveta pisma
mumije su povite,
Duhu čovječjemu
vijekom nedokrite!

89.

Ajd onamo, srce
da se upokoji,
Gdje vijek povjetarce
amberom se poji; -

Gdje iz svetih poju
rajske ptice gajâ,
I gdje šaren lepir
ružom se opaja.

90.

O moj duh je samo
u ljubav zaprti,
Drugo ispred očiju
sve se kolom vrti,

Ta vijek strepće krilma,
gdje j' moja ljubezna -
Ko sokolić, s gnijezda
što ne smi i ne zna!

91.

Ja sam u verigah
u Nje naručajih,
Što nipošto srce
skršiti ne da ih.

U njih si uživam
čase pune cvijeća,

Kojih ne bih dao
za slavna stoljeća.

92.

Ljubica mi stvara
vrte vilovinjje,
Uči, kako srce
s srcem se spominje.

Ona mi j' Areta,
Nausika milena,
Ona i Penelopa -
kruna slavnih žena.

93.

U Njenoj ljeposti
čuda su ti moja,
Koja vijek raskladam,
gledam bez pokoja.

Njezin mi je posmijeh
pismo začareno,
Što još ne bijaše
nikim tumačeno.

94.

Sa svojim očima
sunce mi je Ona,
S kog mi duša zvoni
kano stup Memnona.

Da, Ona od mene
sad stvara kip mumije,
A sad sfingu koje
nitko ne razumije.

95.

Njezin uzor svet mi
gaj je, gdje dušica
Pjevajući gine
kano rajska ptica.

Njena lica su mi
rajski perivoji,
Gdje ko lepir slašću
pogled mi se poji.

96.

Sad mi čelo ravni,
sad mi vlasi redi,
Sad mi lice gladi,
sad u oči gleda;

Sad mi ljubi oči,
sad opet usnice:
"Ti si uvijek anđeo,
slatka mi dušice!"

97.

Sada na smijeh složi,
sad na zbiljno usti;
Sad čelo nabere,
sad obrve spusti.

Iz očiju joj strijelja
munja - oganj živi:
"Ipak si ti anđeo,
anđeo ljubeznivi!"

98.

Sad ručicu diže,
njome meni priti;
Na čelo se skupi
oblak plahoviti.

Iz očiju joj pada
bi reć grad ledeni:

"Ipak si ti anđeo,
anđeo moj ljuveni!"

99.

Već iskrivi usne,
nos i obrvice,
Razmrsi si prame,
nabra čelo, lice.

Sklope joj se usne,
sklope crne oči:
"Ipak vijek ne spava
sunce u istoči!"

100.

Zastor od očiju
i od ustiju pade,
A na njih razbludno
posmijeh se ukrade.

Čelo se razvedri,
pogled se razjasni:
"O ti si mi uvijek
anđeo moj prekrasni!"

101.

Il se ti smijala,
il lice grdila,
Sveder si mi lijepa,
sveder si mi mila.

O ti sve uzmožeš
do jedno, a to je:
"Da tebe ne ljubi
vazda srce moje."

102.

Srce mi uspreda
misleć na on sanak,
Gdje ja kroza nj vidjeh
noćni tvoj sastanak.

On me uči uzrok
čuda prekoredna,
Zašt' ti oči žarke,
lica nenagledna.

103.

Vidjeh sanjajući
uz uzglavlje tvoje
Sniti s jasnog neba
anđelaka dvoje.

Jedan umivaše
rosom te nebeskom,
Drugi napajaše
oči sunca blijeskom.

104.

Na prvom sastanku
mnjah da djeva jesi,
A sad znadem da si
anđeo od nebesi, -

Anđeo koga Višnji
na taj svijet premjesti,
Da kip ima rajske
ljepote i česti.

105.

Slušaj, moj anđele
mili nada svime!
Dokle ovdje traješ,
molim te: Ljubi me!

A kad se povратиš
u nebeske hrame,

Prosim te, Ljubice:
moli ondje za me!

106.

Raj je već otvoren,
anđeo pri vratih
Žarkim mačem mašuć
iz raja nas prati:

"Pitoma grlice!
sokole od luga!
Trebalo da se jedno
oprosti od druga."

107.

Sve se vedro nebo
zvjezdicami osu;
Noć na zemlju plače
hladne suze - rosu.

O grlice slatka!
čas već teče kraju...
Gle sunce zapada,
brodari čekaju.

108.

Zbogom mi ostala,
zbogom moja mila!
Najsajjnija zvijezda
nad tobom svijetila!

Ko što trepavica
brani oko od truna -
Branila te od jada
sreća blagopuna!

109.

Sveđ ti bila duša
slatka moja ljubi,
Krotka i vesela
ko bijeli golubi!

Obdan sprovađali
anđeli ju mili,
Obnoć njegovali
sanci modrokrili!

110.

Bio u ognju juga
il ledu sjevera,
Vijek uza me bit će
tvoj kip, ljubav, vjera.

A kud gođer vitom
ti krenula nogom,
Sveđ i sveđ molila
za me... Zbogom! Zbogom!

111.

Otisnuše brzo
od kraja brodari:
Svatko hući, pjeva.
nit za išta mari.

A ja tužim, plačem
s udesa siona,
Ko da mi j' već poći
preko Aherona.

112.

Zbogom gore, zbogom
livade, dubrave,
Pune Vesne darâ,
pune Vilâ slave!

Aj, kod vas boginje
sve mi b'jahu mile,

Samo od jedne sinak
na me baca strile.

113.

Slatka j' tvoja čaša,
Leljo kralju kraljâ!
Ali skupo, gorko
plaćati ju valja.

Krasan je tvoj vijenac
od ružâ spleteni,
Al je pod ružami
mnogi trn skriveni.

II

(1837)

*Plynie woda, plynie,
po kamikach huczy, -
Kto nieumie wzdychac,
milość go nauczy.*

Krakowiak

1.

Onkraj Ilirije
grad stoji na stijeni,
U tom gradu tuži
junak zatravljeni; -

Tuži, prisluškuje
s jedne razvaline,
Ne bi li on čuo
glasak iz daljine.

2.

Momci u njedrima
amajlije nose;

Sitnu knjigu drage,
pram svilene kose.

Nu u mene ne ima
ni stvarce jedine
Srcu za razgovor,
želja da ga mine.

3.

Toj želji srdašce
jedva da odoli:
Za Njome, za Njome
gine, čezne toli -

Da za jedan pogled
oka Njezinoga
Sve bih sunca dao
od života svoga.

4.

Ja sam sin domaći,
lišen domovine;
Ja ptica, proljećem
što pjevajuć gine;

Ja metulj u cvijeću
i šiba na vodi;
Ja duh što sad živjet,
sad će da ishodi.

5.

Prava ljubav stvara
(to nam je očito)
Od mahnita mudro,
od mudra mahnito.

Što od mene stvori,
dokučit ne mogu;
To j' samo Njoj znano
i višnjemu bogu.

6.

"Ne ljubim, Ljubice...
ne ljubim, ne ljubim!"
Tako srce varam,
da mu mir prisnubim.

Nu kad se osvijestim,
mah pamet uvidi,
Sveđ ko rijeka more
srce Nju da slidi.

7.

Posadih za topla
sunčana proljeća
Ljubicu i druga
razna krasna cvijeća.

Al zašto uzniknu
samo ti, nevene,
Te mi s tebe uvijek
jadno srce vene!

8.

Vedro b'jaše vrijeme
ljubljenja nevina,
Vedro, nu jao kratko,
ko ura jedina.

Vaj! brzo otprši
ko strijela s tetive,
Al od njega vijek mi
uspomena žive.

9.

Sad mi pada pogled,
sad na um nje lica;
Sada, kad u crkvu
hodila, stazica.

Sad Nje pjesma mila,
sad Nje cjelov slatki,
I vas raj na zemlji
i čitav vijek kratki.

10.

Aj usta, aj usta,
vi ruže mog ljeta!
Aj oči, aj oči,
vi sunca mog svijeta!

Vi ste divnom krasom
momka nadigrale,
Te sada ne haje
neg za vaše hvale.

11.

Plije voda, plije,
po kamenju buči,
Tko uzdisat ne zna
ljubav ga nauči.

O ljubavi, ti si
mene naučila,
U što je kaljena
tvoja travna strila.

12.

"Dobar danak, prijor!" -
Ne razumi toga;
"Božja pomoć, pobro!" -
Ne zna ni za boga.

O sada znam, zašto
tuži Slava mati:
Gradi su nevjerni,
sini renegati.

13.

Oj grade, oj grade,
spasi ime svoje!
Pa ti meni vrati
sinke majke moje.

Jer bez njih se činiš
men' ko lijepa glava,
U kojoj ne stoji
nijedna miso zdrava.

14.

Božanstveno sveto
slovo od djedova,
Kuda si nam, kuda
iz slavskih gradova?

Kud se gođer krenem,
puno je tvojih tragâ,
Al nigdje nij' čuti
tebe mila, blaga.

15.

U grobu nam spavaš,
u grobu sadara,
Na koj luda slijepost
pogrdom udara.

Nu kolo sreće se
kreće bez pokoja:
Sinut će sunašće
i pred vrata tvoja.

16.

O davni stupovi
od vijeka bijeni!
Vi kletim rukama
uresa lišeni!

Vi ćete ko Memnon
za koj' dan zamnjeti;

Jer od Slave sunce
opeta zasvijeti.

17.

Gdje si, dušo moja?
Bogom posestrena!
Mila kano pjesma
iz davnih vremena.

Čuj, ja sam bez tebe,
bez tvog oka mila -
Kano sivi soko
bez desnoga krila.

18.

Pokri mi rukama
oči, mâ milena!
Da ne gledam prikori
tvrdoga vremena!

Riječju svojom slatkim
razgovori druga,
Da ne čuje kletvâ,
uzdisajâ, rugâ.

19.

Gledaj kolot sunca
na zapadu gdi je:
Jedna pola svijeti,
drugu gora krije.

Eto ti prilike
srca moga živa,
Gdje ga pola u slasti,
pola u tuzi pliva.

20.

Kad mišljenje moje
svijeta je već trudno,
Tvoju vadim sliku,
motreć je razbludno.

Razmniva tol' lijepu
dušu joj nadane,
Te joj žao kad treba
s njom da se rastane.

21.

Makar što gledao,
mislio šta godi,
Svak pogled i misao
opet k Njoj me vodi,

Te me primorava
sudit bez uklona,
Od čitavog svijeta
duša da je Ona.

22.

Vi - karanfil cvijeće -
usne čudokrasne;
Zubići od kojih
isti biser gasne:

Vi ste srca jadi,
vi i radost tiha,
Te s vas tuži junak
ko stravljena Psycha.

23.

Ona riječca ljupka
kano glas tambure;
Pogled koji rodi
srcu mile bure!

O gdje su ti hari?
gdje je čar tih dika?

U njih meni stoji
radost svakolika.

24.

Čuješ me, grlice,
što uza svog druga
Lakokrila lijećeš
put toploga juga!

Kaži Njoj: "I on bi
došao s nama k tebi,
Da ga huda sreća
proganjala ne bi."

25.

Mirišuć najljepšim
cvijećem zavičaja,
Dijelite s', vjetrići,
put onoga raja!

Pa Joj se na čelo,
lišca svaki spusti,
Šapćuć: "Dolazimo
s njegovih željnih usni."

26.

Al ne slušaju me:
igrajuć bez brige
Nose cvijeće - lišće
Iz Vesnine knjige;

Tjeraju metulje
i drobne ptičice,
Cjelivajuć potok
i rumen-ružice.

27.

Pjevam svoju sreću
crnookim djevam,
Al ne slušaju,
što od srca pjevam.

Sestrimim ih, videć
slovenske obraze;
Al diveć se stranim
riječim, odilaze.

28.

Ja se tužim čreti,
al tu nij' slavulja:
Otrovna po travi
sama puzi guja.

Tužim u lug: i tu
svaka šuti ptica,
Odgovarajuć mi
sama kukavica.

29.

Oj ti kukavice,
pjevalice vaja!
Ti jedina vilo
padnutoga raja!

Puno j' slična tvojoj
moje majke zгода,
Koja u crno zavi
sa svog se poroda,

30.

Eno ti je gora,
jadna i nesretna,
Koja obrvama
vlada polja cvjetna.

Tamo je tuđinca
digo car paklenski,

Kažuć kud se stere
mili raj slovenski.

31.

Eto ti pred vraga
tuđin nica pane,
Te ko bogu njemu
klanjati se stane.

Pa se rastrkaše
kano gladna pseta
Čete mu, da mjesta
poharaju sveta.

32.

S oružjem uz vojne
leže žene mrtve;
Vrag pali dvorove,
vrugu dužne žrtve.

Slušaj, brate, slušaj
kak zveče veruge,
U koje dječicu
kuju sa poruge!

33.

Ti plaću, ti krajna
slavska stražarnice,
Brojio si uzdahe,
Vidio suzice,

Kada se praštahu
s rajem djeca Slave,
Prisiljena da ga
bez grijeha ostave.

34.

Pod tvrdim se dubom
sruši cvjetna lipa;
Zemlju bije tuđeg
kopito paripa.

Ej zlatna Slobodo,
i vedra pravice!
Zašto vi od Slave
odvraćate lice?

35.

Ja se molih Ladi;
al dočula Vila,
Pa se s rascviljenim
srcem posestrila.

Oj ti Vilo, prosim:
ajde mi otale,
Da ne nosim, vajme!
dvaput srca žale.

36.

Stravljen Deljan Dafnu
slijeđaše da dvori,
Al u lovoriku
nebo ju pretvori.

Samo ljubav prosih
od najljepšeg stvora,
Al nebo mi nudi
vijenac od lovora.

37.

Čitav dan Slovenka
pjesme bi mi pjela,
A ja bih ih volio
nego spjev anđela.

Al sad s jedne cijenu
svaka pjesma gubi -

S jedne rajske pjesme
"Sadila sam, ljubi!"

38.

Drobna žutovoljka
žubori u lugu;
Ždrali složnim redom
putuju pram jugu.

Pram jugu, pram jugu
iznad triju rijeka
Uvijek mene zove
krasna jedna seka.

39.

Krasna rajska seko,
ti Ljubice moja!
Zašto me ti zoveš,
mamiš bez pokoja?

Bog je odsudio,
pa među nas jadne
Tri metnuo gore
i tri rijeke hladne.

40.

Zato valja, tužan
da ja ovkraj stojim,
I vlastitom krvlju
svoje jade gojim.

Jer ja nisam ptica,
bih brijeg preletio,
Nit riba, bih vodu
preplivati smio,

41.

Cvate li u tebe
(kaž' mi, dušo draga!)
dragoljub, ljubica,
vratiželja blaga?

U mom perivoju
sve već Vesna mila
Čudotvornim prsti
cvijeće raspupila.

42.

Po mom perivoju
da ti j' pogledati,
Kako trator lista,
kako ruža cvati;

Kako po jablanih
zuječ pčele lijeću
I zlatokrilaši
metulji po cvijeću.

43.

Oj Ljubica moja!
gdje si mi ti, gdje si?
Ajde, draga, gledat,
što moj vrtlič resi.

Gle pitome ruže
rumene ko zora...
Pozdrav' mi ju, sunce,
onkraj rijekâ, gorâ!

44.

Sava su i Drava
dvije rođene druge,
Koje se sastaju
nakon staze duge.

Bog je lijepo složio
dva stvorenja mlada,

Ali škoda te ih
svijet rastavlja sada.

45.

Krotka je Nje duša
kano golubova,
A Nje ime slatko
kano med cjelovâ.

Al šta mi to hasni
dobro najugodnije,
Kad nebo i zemlja
rastavlja me od Nje!

46.

Zdravo meni bio,
ti zeleni gaju!
Gdje slobodne danke
krotke vile traju:

Zastravljen, rascviljen
padam ti na krila,
Ne bi l' mi tvâ usta
rane ohladila.

47.

Cvjetokitna lipo!
tebe u svôj srdi
Niti Perun žarkom
strijelom ne nagrđi.

Oj, dozvol', u hladu
tvom da se zakloni
Putnik, što ga Perun
vazda strijelom goni.

48.

Ti mlađahna brezo,
djevo punokosa!
Sjajnim te biserom
kiti rana rosa.

Primi vruće jade,
djecu moga sarca.
Ljuljaj ih u zipci
hladna povjetarca.

49.

Aj vi tankostruki
visoki topoli!
Šaptajućim lišćem
sliko srčne boli!

Aj tresite jače
plahe svoje vlase,
Da to tužno srce
zaboravi na se!

50.

Čujte, gajske vile,
drage mi nad svime
Vi drobne ptičice,
Bogom posestrime!

Zdrave i slobodne
sveđ od lovca bile,
Pa tu zašlu sestru
u kolo primile!

51.

Pijevče zatravljeni,
zlatokljuni kose,
Što ti se pjesmice
zelen-lugom nose!

Znam za jednu ljubu,
što je ljepša tvoje,

A za njom uzdiše
vazda srce moje.

52.

I ti hladne črete
pustinjače stavni,
Slađahni slaviću,
Vesne sinko slavni!

Samo jedan glasak
treba ti do žicâ,
Da te u raj uznese:
krasan glas "Ljubica".

53.

Ajdmo, pjesmo moja,
gore u Jeruzalim,
Da kip zavičaja
pred tobom razgalim!

Pa otud u rode
i vjekove pričaj,
Koli drag i krasan
naš je taj zavičaj.

54.

Modra se ravnina
pruža pram istoči,
Koj ne stižu kraja
nit sokolske oči;

Kanda hoće bozi
tim da te uvjere,
Da končinam slavskim
tuda ne ima mjere.

55.

A s ostalih strana
u poluokrugu
Pašu ga planine
od sjevera k jugu.

Isred njih se dižu
redom rasijano
Ko orijaške straže
gorski velikani.

56.

Gle tamo k sjeveru
Klek i Hum-mogila,
Gdje sa slavskim slovom
nesta slavskih vila.

Samo još glas pjeća
pjevice izdava,
Da i tim vladaše
njegda ustma Slava.

57.

A ondje na rubu
sjevernog prostora
Lašti se Vildunska
i Gradačka gora.

Vrag tu uguši Slavi
djecu u kolijevci,
Prije neg zapjevaše
slavskog jutra pijevci.

58.

Međ modrim sjeverom
i rujnim zapadom
Viri Golubinjak,
gora s bijelom bradom.

K njoj s gor južnih pada
pjev slatkih djevica,

Ko majke, kôj umre
ćerca jedinica.

59.

K zapadu Boč stoji
i slave Pagorja,
Sred zapadajućeg
sunca alem-morja:

Dva oltara, noći
gdje za dobe mrtve
Mat' priroda pali
Višnjem tajne žrtve.

60.

Do njega Rogaška,
s vijencem vrh tjemena,
Prema nebu pruža
silna si ramena,

Kanda hoće čelo
da mu ljubi jasno,
Što ju u pravijeku
stvari toli krasno.

61.

Od juga se dižu
Kalnik i Ivanska:
Bi reć tri kule,
tri mosta slavjanska.

Gle preko njih do dvije
rukiju se grane,
Da u bratskoj slozi
prava si obrane.

62.

U tome okviru
ko sag dragocjeni
Krasan zavičaja
kip je uhvaćeni -

Kip od zavičaja
kitna i ugodna:
Brda lozoslavna
polja žitoplodna.

63.

Gledaj oko sebe
u dole cvatuće:
Po njih rastresene
lijepo bijele kuće;

A po brdih crkve,
dvore sa gradići,
Ko gljive, u šumi
što ih vidiš nići.

64.

Jesi l' ikad ginuo
po žuđenom kraju,
Gdje pokoj i sloga
i ljubav vladaju?

Stresi ovdje prašak
s umornih nogu,
Pa se prostri nica
pojuć: Slava bogu!

65.

Slušaj, srce, slušaj
slađana imena,
Što blagim slovenskim
krstom su krščena!

Slađahna i slađa,
od pjesni slavulja,

I krajine ljepše
od krilâ metulja.

66.

O vi Godomjerci,
Radoslavci slavni!
Vi ste glasno groblje
od vjekova davnih!

U tom groblju djedov
počivaju glave,
Vjencem ovjenčane
prezirane slave.

67.

Tu si gnijezdo gradi
orao vatrokrvi,
Ne hajuć što viču
kraljići i crvi.

Mrzeć niske plote
i pojuć sve jače
Krilima u visine
k suncu se primače.

68.

Leti nebom, leti,
orle domišljati!
Skupi rajskih zraka
i s neba se vrati;

Pa nad zavičajem
spusti vita krila,
Nek se tvom slobode
pjesmom braća mila.

69.

Čuješ li ti pjesme?
to nij' pjenje ševa,
Grlicâ, slavuljâ,
već slovenskih djevâ -

Djevâ, kojih lica
kano ruže sjaju -
Cvijetom kîm su cvale
prije grijeha u rajû.

70.

Tko nij' slušao kako
Slovenka govori,
Ne zna kako rajski
anđeo s ljudma zbori

Tko nij' ljubio njenih
rumenih usana,
Ne zna što je šećer,
što l' nebeska mana.

71.

Tko nij' slušao njenih
pjesama ljubeznih,
Nij' ljubavi ćutio
razblude, boljezni.

Tko nje slušao nije
pjevat "svet-svet-sveta",
Ne zna, kâ ga raskoš
ćeka onkraj svijeta.

72.

Oj Slovenke krasne,
vi morske dekllice!
Od kolijevke moje
krotke grličice!

Oj Slovenke, bogom
posestrime mile!

Bile vijek zelenim
našim gajem Vile!

73.

Vijek vam duša čista
i nevina bila!
Tuđa zmija srca
vam ne otrovila!

Čuvao vas anđeo,
neba sinak prosti,
Sved̂ vas natkrivajuć
štitom narodnosti!

74.

Mile Godomjerke!
mile Radoslavke!
Ljubezne i krasne
vi ste bjeloglavke.

Nu hman ste mi krasne
ko Vile od gorâ,
Jer u srcu mojem
već nesta prostora.

75.

Oj krasan si, krasan,
ti moj zavičajju!
Kakve u tebi, nigdje
ruže ne cvjetaju.

Čini se da bog te
stvari, kraju ljubljén,
Da jadnu Slovincu
vrati raj izgubljen.

76.

Sve dalje i dalje
leže brda sama -
Kano lijepa modra
svilena marama,

Što se s povjetarcem
dugo igra, titra,
Po tom na tle pane
puštena od vitra.

77.

Tamo u tri turnja
stoji mlada mati,
A do nje šarenu
vidim zipku stati.

U njoj pojuć čedo
crnooko šika,
S kojeg bit će slava,
bit joj vječna dika.

78.

Širi krila, širi,
moj sokole bistri,
Pram Labi i Visli,
Dunaju i Nistri!

Žuri se ko pčela
zujeć oko trave,
Kitne pletuć vijence
za hramove Slave. -

79.

Žitom ograđena
zdesna Tiva stoji,
Hrabrih vitezova
silu što zadoji, -

Što nose ko trijesci
na konjma visokim

Poraz četam, koljuć
mačem ih širokim.

80.

Kod Mure razbiše
srca hrabrenoga -
Vrata, odpadnika
Slave, vjere, boga; -

Vraga, odpadnika,
koji kleti ište
Oskvrnut im postelj
i sveto ognjište.

81.

Kod Huma vukoše
vruća kola Slavi,
Rad šta ona na nje
po zvijezdu postavi.

A oni ih svojim
vođam prikopčāše,
Samo čast od rana
sebi pridržāše.

82.

Oj neharni svijete,
robe omamljeni!
Trikrati slovenskom
krvcom otkupljeni.

Od boga mi našo,
što ti ruke klete
Dižeš da pogrdiš
obraz Slave svete!

83.

Ah, hman ju bijete,
vi ruke proklete!
Svanut će Đurđev dan,
velik dan osvete.

Mati moja jadna
po krvavoj cesti
Junački će na vrh
gvozden križ donesti.

84.

Tad će se otvorit
nego žarom zlata,
Zlatno sunce sinut
i pred njena vrata.

Srušit će se svijeta
žrtvenik krvavi,
Dignut vječni hrami
i bogu i Slavi!

85.

Do Tive Tesalja
prostire se ravna -
Od hrabrih konjicâ
majka plodna, slavna.

Konjâ, što po zraku
pasuć glave nose,
I na trčni mejdan
hitri vjetar prose.

86.

Više glej zelenu
glavu diže brdo!
Tamo kan vladaše
pleme svoje tvrdo.

Otuda po svijetu
kunuć ukaz rasu -

Kano kletvu pakla,
danas još na glasu.

87.

Jao! taljige škriplju,
u njih uhvaćene
Ko sirote cvile
Duljebinke žene.

Eto tvrdi, divlji,
paki, neznabožni
Vozi se gospodar
Obarin uzmožni.

88.

A gle iza njega
žedno ljudske krvi
Pleme od Harpijâ
pritisnu, privrvi.

Kao strijele otrovne
svijetom se rasprši,
Da od slave drijevo
narodom raskrši.

89.

Evo (grozna vaja!)
drugo jato srdi,
Ko'e na iskušanje
posla udes tvrdi.

Al se slavno izni
Slava iz te vatre;
Jer nje srca porod
sve ih listom satire.

90.

Što se žari s dal'ka?
nij' l' to zrak sunašca?
Nij' još ta žar-ptica
digla se iz gnjezdašca.

Turci, braćo, Turci
sa srbom se kletom
Digoše ko pakô
nad nesložnim svijetom.

91.

Kud vrve, iza njih
otvara se groblje,
A ispred njih cvileć
trta jedno roblje.

Pohrani stoje
gradovi i polja,
A nad njimi mućeć
caruje nevolja.

92.

Eno za lisicu
hitru otjerati,
Blago krotko janje
s vukom se pobrati.

Polja procvatiše
opet kitnim žitom,
Netlačena više
poganskim kopitom.

93.

Ali krsti vuka
a vuk će u goru;
Pa on opet doć će
gladniji tvom toru.

Kumi ga i brati,
a on od objesti

Kletnik će iskreno
srce ti izjesti.

94.

Čuj jauk staraca,
plač žena, dječice!
Jesu l' uskrsnuli
Obri iz grobnice?

Tjera l' Mongol čeljad
kandžijom u bitku?
Vadi l' opet Turčin
demeskinju britku?

95.

O gora Obarâ,
Turak i Mongolâ
Diže se vragova
čopor-četa hola.

Da, braćo! pitomče
tuđega prijekora, _
Zmaj šestoglav opet
čeljusti otvora.

96.

O moja jadna mati!
Eto zmije klete,
Kuju su grijale
tvoje grudi svete.

Ti si ju svom krvcom
ko bušac hranila,
A sad od nedraga
hodi do nemila!

97.

Čujte trublju slave:
na vrance, na vrance!
Da skršimo klete
naših ruku lance!

Ajd stlačimo u prah
vragov čete prike,
Dižuć svetoj Slavi
vječne žrtvenike.

98.

Al primir' se, brižno
ti moje srdašće!
Još nije ugaslo
na nebu sunašće.

Zginut će taj čopor
ko kip grozna sanko
Od blagog svanutka
luči - bijela danka.

99.

Golube, polube,
ljubezniva ptice!
Kako je bez tvoje
Tebi golubice? -

Nemoj pitat, brajko,
kako j' srcu momu,
Lako možeš čitat
to isto u svomu.

100.

Kud gođer hodio
putem ili stazom,
Svuda se sastajem
s Tvojim ja obrazom.

Tako on sved' stoji
u mojim mislima

Ko žuđeno zdravlje
onom koj ga nima.

101.

Gledao ja podvečer
kroz tanke prozore -
U zelen-prodole
il na modre gore, -

Slušajuć slavulje,
gdje uz drage poju:
"Oh i Ti pjevaše"
- vapim - "dragu svoju".

102.

Kad se šećem dolom,
gdje potok romoni,
Jug se cvijećem titra
i metulje goni:

Tad se sjetim tužan
gorko uzdišući:
"I mi se igrasmo
igre: cjelov vrući".

103.

Kad na krovu gledam
bjelane golube,
Gdje se krilma grle,
očice si ljube:

Čini mi se kanda
iz srca mi glasi:
"Tako i Ti ljubljaše,
al su prošli časi."

104.

U vrtu je ruža
ljubljena od dana,
Stidna ko djevojka
prvom cjelivana.

Oj ružo, oj ružo,
prvi Vesne dare!
Ti cvatiš, a moju
možda grob već tare.

105.

Oj vi gusti luzi,
i visoke gore!
Dignite vi svoje
zelen zastore!

Da se nepokojna
duša osvjedoči,
Gdje su slatka usta
i one crne oči.

106.

Mrklim nebom lijeću
munje i grom ljuti; -
A moju mi dušu
tužna misao muti.

Hoće l' se razvedrit
skoro svod nebeski?
Hoće l' se raspršit
magle, grom i trijeski?

107.

Ogrnula si se
u plašt maglom tamnom,
Nemoj, južna goro,
šaliti se sa mnom.

Proučih nebesa,
te znadem doista,

Da i za maglami
ima neba čista.

108.

Ljuti jastreb može
raspršit golube;
Al ne može činit,
da se već ne ljube.

Ej zaludu svijet nas
rastavi, rastuži:
Što bog višnji složi,
vijek se ne razdruži.

109.

Prigrlih od svijeta
krase svekolike,
Da ishitrim pravi
kip Tvoje prilike.

Nu kad Tebe gledam
u oči, od stida
Iz ruku mi pada
djelo Pijeridâ.

110.

Da mi je namočit
kist u lice zore,
Il u oči sunca,
il u zvijezdâ more;

I da taj odjenem
kip koprenom duge,
Jošte Ti po tijelu
ne bi bilo druge.

111.

Da mi je skupit miris
ruže i dragoljuba,
Pa stopit u jedno
s krotkošću goluba;

Tim življem nadahnut
Tvoga tijela dike:
Još Ti duši ne bih
imao prilike.

112.

Nu Višnji će dati,
što ištem, ljubljena,
Kad jednom smrt - bijela
prigrli me - žena.

Da, onkraj ću Tebi
nać priliku pravu
Na čelu anđelâ
pojućih joj slavu.

113.

Eto đulabije,
jabuke crvene!
Od njih Ti sagradih
ponude kićene:

Primi od milosti,
dušo, dar u pjesmi
Od onoga koj' Ti
prstena dat ne smi.

114.

Zašto zvijezda blista?
zašto cvijet miriše?
Zašto slavulj poje,
i pojuć uzdiše?

Tko mi to razriješi,
taj hoće i znati

Zašto ne prestajem
pojuć uzdisati.

115.

Slušao, ne slušao
slavulja grm gusti,
U vilinski način
slaže drobne usti:

Tako ni ja slave
ne tražim, ne cijenim,
Što propijevam danke
duhom uznesenim.

116.

Prsa moja puna
od ljubezne sile
Na usta mi meću
pjesme tužnomile, -

Da mi samo čuje
cvijel tužna srdašca
Ona koju ljubim
do sljednjeg uzdašca.

117.

Što si mi razriješit
srce i usnice
S neba došla, Lade
ćerce mjezimice!

Slušaj sad pjevaoca
od domaće grane,
Što j' daleko prognan
u dubrave strane.

118.

Tako amaneta
majke drage toli!
I križa pred kojim
i Ti i ja molih!

I dobe, s djetinjstvom
što Te rastavila:
"Ja te ljubim, ljubim,
ljubim, djevo mila!"

119.

Tako crnih očiju,
i crne ti kose!
Tako svih cjelova
što dušu uznose!

Tako ti pokoja
u ljubavi krilâ:
"Ja te ljubim, ljubim,
ljubim, ljubo mila!"

120.

Tako od sastanka
omamna veselja!
Tako od rastanka
nepokojnih želja!

Tako ti ljubavi
gorkih, slatkih strila:
"Ja te ljubim, ljubim,
ljubim, dušo mila!"

121.

Tako višnjeg boga,
koj' nam duše združâ!
I lukava svijeta,
koj' nam pelin pružâ!

Tako sastaništa
onkraj svijeta prijeka:

"Ja te ljubim, ljubim, ljubim,
ljubim u vijek vijeka!"

122.

A sad pođ'te u svijet
koj vas je dozivao;
Ja sam suzam kupao,
srcem vas sagrivao!

Kaž'te, ako Vaše
ugađa mu lice:
"Nas je porodila
ljepost od Ljubice".

123.

Ajte, djeco moja,
široj bijeloj svijeta,
Kano drobne pčele
od cvijeta do cvijeta;

Pa gdje god vidite
braniti Slavu dobro,
Svakom nazivajte:
"Božja pomoć, pobro!"

124.

Nu kako se pčele
vraćaju košnici,
I vi se vraćajte
s tom riječcom k Ljubici:

*"Lijepo je u svijetu
na ljudskom vidilu,
Ali je najljepše
na majčinu krilu".*

III

(1838 i 1839)

*Juž sie jesien konczy,
liscie z drzewa leci: -
gdzie sie dwoje kocha,
niepotrzebny trzeci. -*

Krakowiak

1.

U zemlji slovinskoj
grad se vidi jedan,
Kano grad od pčelâ
krasan i uredan.

U tom gradu stoji
moja duša sada,
Dršćuć ko na drvu
list kîm vjetar vlada.

2.

Oj grade, oj grade,
hrano mojih željâ,
Što po carstvu svome
krstio te Lelja!

Zašto sada mene
s milom ti rastavi,
Te tužim ko golub
samcat u dubravi?

3.

Oj grade, kolik si
zvjezdnom nebu sličan,
Gdje ti blistaš od sto
ljepoticâ dičan!

Pa zar ne dospijeva
taj ures tvôj slavi,
Te ti meni ote
i sunce ljubavi?

4.

Slatko žutovoljka
žubori u čreti,
Bi reko, Nje diku
svu će proizrijeti.

Dična ti je, dična;
al sve već i veće
Dršćuć sluti srce:
"Vijek tvoja bit neće!"

5.

Još me nij' sa sankom
zora rastavila,
Pade mi na prozor
ptica bjelokrila.

Pade i zapjeva
pjesmu tužnu toli,
Te me još i danas
od nje srce boli.

6.

Urani, urani,
jadni moj junače!
Sunce se već rađa
i na prozor skače.

Urani i zabi
na te svoje vaje,
Jer tvoja se ljuba
za drugog udaje.

7.

Već se crkvi sprema
od svatova kita,
Gdje pop snahu čeka
i ovako pita:

"Hoćeš li ga ljubiti
i danju i noću?"
Tvoja ljubica plače,
ali kaže: "**Hoću!**"

8.

Oj ptice, oj ptice,
crna zlokobnice!
Koja te donijela
bijeda mi pred lice?

Ah pocrnjela ti
snježnobijela krila,
Što si mi ti jadno
srce probit smila!

9.

Jesen se naklanja,
lišće s granâ lijeće; -
Gdje se dvoje ljubi,
nij' potrebno treće.

Ah, moj listopade,
dal'ko se odstranio!
Jer si mi najljepši
ljeta cvijet stamano.

10.

Nesretna je ptica,
koju bura shvati,
Sred mora odnese,
te ne ima gdje stati.

A kamo je ono
srce nesretnije,
Što na srcu kuca
u kom vjere nije!

11.

Znadeš li kako si
šaptala bez broja
Usta mi ljubeći:
"Uvijek... uvijek tvoja!"

Bog je čuo prisegu,
pa pedepsa sada:
Ti si pogriješila,
a strijelj na me pada.

12.

Tvoja usta su mi
obricala radost,
A sad tužno krasna
prolazi mi mladost.

Ti si me turila
iz neba razbludâ -
Na zemlju već stranu,
te sad ne znam kuda.

13.

Kad suza dozrije,
padne ko jabuka...
A zašto ja plačem,
ženo bjeloruka?

Po rajju sam šetao
dok sam bio s tobom,
A sad bih se mijenjao
i s najgorim robom.

14.

Meke ko jastuci,
bijeje pahuljice -
To nje lijepe bijele
ne b'jahu ručice:

Već Vila ogrli
svoga prijatelja,

Te ga sad vijek nosi
za njom travna želja.

15.

Ti slatki glasovi
ko pjesme anđela -
Ne b'jahu, ne, riječi
Njena grla bijela:

Već b'jahu čarobna
rajske ptice pjenja,
Koja mi proleti
vrh staze življenja.

16.

Luči vedre, tople
ko dvije ljetne noći,
To nikad ne b'jahu
Njene crne oči!

Već to b'jahu, brate,
dvije nebeske svijeće,
Koje rasvijetliše
praznost moje sreće.

17.

Ona sladost ljupka
kano miris južni,
Ne b'jaše Nje ustí
cjelov dušodružni:

Već bijahu do tri
kapi rajskog meda,
Da sad bolje ćutim
gorkost zemskih bijeda.

18.

Zvijezda koja pane
s neba visokoga,
Vijek ne može naći
natrag puta svoga.

Lijepo je u nebu,
i ja jednom tu bih,
Al ne mrem pogodit
na put koj izgubih.

19.

Nekoć mi trpaše
ljubav na put sreće
Ruže i ljubice
i sve ljepše cvijeće.

A sad na Golgotu
krst mi veli nesti,
Suzam stazu rosti,
trn u vijenac plesti.

20.

Opoji mi trudno
srce san ugodan,
Te vidjeh sred mora
otok divnorodan;

Oko njega stahu
stijene od koralâ,
Gdje se sunce igra
kano sred zrcala.

21.

Taj je otok labud
što po moru pliva;
Taj je otok mjesec
što iz mora siva;

Taj je otok kruna,
što nikog ne tišti,

S koje sto kamena
i sto zvijezda blišti.

22.

Kano svilen šator
crna Arapina
Nad otokom tim se
rastire vedrina.

Kao da ovo čuva
mezimče prirode
Njišuć u kolijevci
mora bez pogode.

23.

Najljepšimi dari
iskiti ga mati:
Tu žuta naranča,
lijer i ruža cvati,

Tu jug u kolijevci
od cvijeća se ljulja
Pjesmom od golubâ,
pjesmom od slavulja.

24.

Taj otok pučini
morskoj toli omili,
Te vijek zatravljena
oko njega cvili.

I brižno od njega
sve otklanja bure,
Noseć mu ponude -
šarene ljušture.

25.

Tu stoji med cvijećem
stanak od mramore,
Kog mâ duša voli
od najsjajnjeg dvora.

Tu dolazi često
ko k studencu roblje:
Tu j' moje ljubavi
kolijevka i groblje.

26.

Kad oko ponoći
svijet se već utruđi,
Svak se dragi mrtvac
makne i probudi.

Uskrsne tvâ prva
riječca od ljubavi,
I šapćuć po groblju
sa snom se rastavi.

27.

San meću s očiju
razgovori tisi;
Probuđeni prše
med lišće uzidisi;

A ljupkih cjelova
družbica vesela
Sjeda na cvijet ruže
u prilici pčelâ.

28.

I ljubezni sanc
dižu se iz groba,
Stvarajuć si tijela
od lijepih spodoba:

Stiču modra krila,
na njih zlatne pruge,

Pršeć po cvijetnjaku,
tražeć svoje druge.

29.

Tim se i suze prenu -
radosti dječica -
Iz zraka se liju
ružicam na lica.

Najmučniji j' uskrs
vjeri tvojoj jednoj...
Ona stenjuć puze
po zemljici hladnoj.

30.

A kad sve se prene,
mio žamor nastane
No kad za dvije duše
dan ljubavi svane.

Da ti j' slušat kako
to razbludno traje,
Mnio bi da si došo
u vilinske raje.

31.

Kolikokrat Njeno
ime bude zvano!
A na divan njemu
moje odazvano.

Tako tajni šapat
sve slijedi riječ po riječ,
Stravljeno si služeć,
ljubezno se dvoreć.

32.

I ti razgovori
tolik čas se čuju,
Dok nestane nočnih
pjesama slavuju.

Kako svanu jutrom
pjesme golubove:
Sve umukne, i opet
padne u grobove.

33.

Raspjevao si se
stravljen slavulj veće,
Tihom noćcom tjeran
od boli ljubeće.

Sad se ti rasplači,
ostavljen golube,
Usnama rastuži
što se već ne ljube.

34.

Kad si se rasplako,
rastužio u jadu,
Tada nebom krila
prostri pram zapadu,

Gdje na tuđem spava
golubica krilu;
Srni, kloni, pani,
razmini u cvilu!

35.

Tamo gdje jug diže
krila, beskonačne
S neba motre zvijezde
očma modrozračne,

Tamo stoji polje,
na polju brežuljak,

Na brežuljku lipa,
na lipi slavuljak.

36.

Tu vi, kad se pjesnik
sa svijetom oprosti,
Položite u grob
njegve trudne kosti.

Nek sluša slavulja,
lišća zbor šapćući
I glas žetelicâ,
kad prolaze kući.

37.

Kad ste sahranili
kosti ispod trave,
Ne meć'te mu na grob
zlatan vijenac slave;

Jer tko je iz čaše
od ljubavi pio,
Već je za života
pod vijencem hodio.

38.

Već vi na hum grobni
ploču zavalite,
A na ploču riječi
ove postavite.

"Pjesnik, rajske ptice
čujuć pjevanje milo,
Nij' ni osjetio
teško ljetâ krilo".

39.

Glasi pjesnâ mojih,
u tužnoj prilici
Od ljubavne sreće
vjerni nadgrobnici!

Ruka mâ s tim riječma
na grob vas prostijera:
Ostavi nas sreća,
al nam osta vjera.

40.

O ti crni prami,
koji mi njekoć milo
Vruć obraz hladiše
ko vjetrića krilo:

Sad ih tek poznavam,
da su guje ljute,
Sve u rascviljeno
srce zagriznute.

41.

Ustiju riječi što ih
duša poslušashe,
Bi reć da ju isti
anđeo u raj zvashe:

Ah koliko sada
strašno mi se čine,
Ko trublja od suda,
il trijesak s visine.

42.

I očiju Njenih
pogledi - te strile!
Što su mi srdašce,
dušu zarobile:

Ah da sad slobodno
puste ta dva roba,

Te ja ne bih vuko
verig ća da groba!

43.

Usta su Joj puna
božanskoga smijeha,
Oči vedre, jasne,
čiste i bez grijeha.

Moje usti nijeme,
oči roneć suze;
Jer što mi da nebo,
to mi zemlja uze,

44.

Čuješ, moj prstene!
rajska ptico moja!
Tebe žude, ištu
želje moje bez broja.

Ah, vrati se, vrati,
u raj nam otprti,
A u raj u mjesto
za nas je - do smrti.

45.

Meni j' ko u staklu
zatvorenoj ribi,
Il metulju, dječak
što ga iglom pribi.

Riba i metulj krilma
trepću bez umora,
Al ne mogu prijeći
uskoga prostora.

46.

Oj mog srca ptico,
oj moja ljubavi,
Zašto ti se opet
kod mene ujavi?

Istina, još ima
u prsiju mjesta.
Al si zaman došla,
jer hrane već nesta.

47.

Ajd na one kraje
gdje ti je stajala
Zipka, a uz zipku
sestrica pjevala;

Gdje su ti "tri žene"
prorekle nekada
Baš radosti malo,
ali puno jada.

48.

Evo, znam, tu moja
rodila se sreća,
I streptala krilma
ko leptir proljeća.

Da, ovo je mjesto,
gdje ju ja ostavih,
Gdje u kolo smjelo
uhvatih se Slavi.

49.

Evo zrak što mi je
kolijevku natkrivo,
Vjetrić što se s njime
natjecao živo;

Evo lipe gdje sam
čito Omera za dne,

Ili Vile slušao
do hore zapadne.

50.

Ovdje je gaj gdje te
Lada prigrlila;
Gdje si se u kolo
uhvatio Vila.

Ovdje je i dolina,
ovdje i studenac,
Gdje na glavu draga
metnula mi vijenac.

51.

Evo gaj, u kolo
gdje se hvata vilâ,
I studenac, Lada
gdje me zagrlila.

A dušu mi rajskim
željam nadahnula,
U ruke podala
tamburu Tibula.

52.

Slušaj po dolini
pjesme milovanja,
I slavuljâ žubor,
što srcem ozvanja.

Ne ozvanja više
glas Vilâ slovinskih
Niti slatki žubor
pticâ žeravinskih.

53.

Želja te je vukla
amo neprestance,
Gdje mladost spletala
od cvijeća ti lance.

Al ih ti rastrže,
te sad tražiš radost,
Otkle ti ju progna
nepokojna mladost.

54.

U dalekoj stranoj
zemlji stoje sade
Sreća, pokoj, radost
i sve tvoje nade:

Tu ti zarobljeno
srce je ubogo,
Kukavice jedna!
Višnji ti pomogo!

55.

Bolji j' jedan danak
radosti proljetne
Nego sto godinâ
od dobe bescvjetne.

I meni dadoše
taj dan dvije usnice,
Al me sada stoji
teške godinice.

56.

Kad me njegda mati
u zipku dijevala,
Prekrstiv me svagda
suze si lijevala.

O sada razumim
skrb i suzna lica:

Ništa sretna ne ču
od mojih Rođenica.

57.

Dok me sprovađahu
svud molitve tvoje,
Slobodne i mirne
b'jahu prsi moje;

A sada, zelena
čim te trava krije,
Hiljada strelica
moje srce bije.

58.

Da ti mogu opet
na krilu počivat,
Piti dah od usta
i o raju snivat!

Ah da je to meni,
znala bi dušica
Gdje izvire žednim
voda zabitnica.

59.

Prstene prodani,
vijenče moj zeleni!
Tko će opet vratit
tvoju ruku meni?

Svijet što mi ju ote
prot volji odzgora,
Opet jednom vratit
mora ju te mora.

60.

Brodar ide na sve
četir strane svijeta,
Al ga vjetar kući
odnese opeta.

Gdje si ti, moj vjetre,
čekan od dne do dne?
Te bi me vratio
na obale rodne?

61.

Koliko na tebi
Savo brodâ ima!
Kol'ko te prepliva
Košut s jelenima!

I ptica i ribâ,
i ljudi prebrodi!
Samo jedan na tebi
broda ne nahodi.

62.

Viđam vas opeta,
zdravo mi sved bili,
Vi krajevi meni
i ljubavi mili!

Oj zdravo mi bio,
ti rajski svijete moj,
Gdje mi sunce izišlo
i zašlo u pokoj.

63.

Evo soba gdje mi
kano zvijezda tajna
Rasvijetila dušu
Nje ljepota sjajna.

Evo vrata i prag,
gdje mi kob uzroči,

Da se sastadoše
dvoje blaženih oči.

64.

Evo ti je potok,
gdje još vidjeh lani,
Rajskom svôm ljepotom
gdje sve kolo zani.

Evo je i prozor,
gdje zoru čekaše,
I na "Dobro jutro"
"Bog daj" mi vraćaše.

65.

Eno zelen travnik
gdje u bujnoj travi
Braše cvijeće, pletuč
vijenac mojoj glavi.

Eno prodol, za nju
gdje kupih jagode,
Vrelo, gdje rukama
zacrpi mi vode.

66.

Zelene gorice,
gdje su vaše Vile,
Što su negda ovdje
pojuć žito plile?

Ah ošle su, ošle
za tragovi sestre,
Jer sad drač i kukolj
polja, livade stre!

67.

Jeko starog grada,
gospodarko draga!
Zašto ne prelaziš
već visoka praga?

Minuše vremena,
ne ima krasne mome:
Zato ostavljena
mučiš mramorkome.

68.

O gdje si mi, mila,
mila ko mio sanak?
Sunce se već smira,
ostavlja me danak.

Tebe ne ima: ja sam
ko metulj sred travnja,
Što još cvijeće traži
ocvalo odavnja.

69.

Krasan si moj kraju,
sva su mjesta ista;
Al od cvijeta sreće
nij' već nijednog lista.

Samcat po njih šecem
s tugami bez broja,
Ko po groblju djece
Slava mati moja.

70.

Ko ptica pitoma,
od djeve prognana,
K njoj se opet vraća,
gdje ju čeka hrana: -

Tako i Tvoj obraz,
iz prsî istjeran,

Vraća se na staro
mjesto opet, vjeran.

71.

Gle sa Velebita,
Vitoša, Triglava
Gromoglasnom trubljom
pozivlje te Slava.

Što su otkupili
djedi krvcom teškom,
Sad ti brani s dušom
hrabrom i viteškom.

72.

Ko riba na mjestu
ja se istom krećem;
Ona me uhvati
i sad veže cvijećem.

Istina, ja vidim
još slobodu onu,
Al da ju prigrlim,
već mi ruka klonu.

73.

Ti si, o junače,
svijetu i svom rodu
Teškom krvcom kupio
slavu i slobodu.

Al te svijet prevari
za slobodu, slavu,
Metnuvši ti vijenac
od trnja na glavu.

74.

Pram istoči rijekom
teška krv se lije,
Suprot tri svijeta
naš se junak bije, -

Bije, tuče, davi
aždaju triglavu,
Da spasi slobodu
i vjeru i slavu.

75.

Dok si moja bila,
donosih ti na god
K dobru jutru cjelov
i niz slatkih jagod.

Danas, kad te meni
već hudi svijet uze,
Donosim ti kitu,
na kiti tri suze.

76.

Prva suza kaže:
"Ljubih te nekada!"
Druga suza vapi:
"Ljubim te i sada!"

Treća suza u ta
prisiže ti slova:
"Ljubit ću te, dušo,
u vijeke vjekova."

77.

Tužan ti je oblak,
kog večer pozlati,
Nu opet domala
u crno obrati.

A kam' su tužnije
one oči jadne

Kojima navijeke
sunašce zapadne.

78.

Kada sjedim pokraj
svilena divana,
Gdje Ona sjedaše
za vedrijih dana;

I kad na to mjesto
pogledam očima,
Moram da uspredem
jer tu Nje već nima.

79.

Kad gledam u kamin
titrajuće plame,
Što ti nekad čarno
opsijevala prame:

Morem te zavapim:
"Zašto Nje nij' odi,
Ta tu se prostora
toliko nahodi!"

80.

Za zelen-goricu
lete do dvije vrane,
Moje srce žežu
do dvije gorke rane.

Prva: što tol' krasnu
Ti ju, bože, sazda;
Druga: što ta krasnost
pusti me na vazda.

81.

Domovino moja,
puna sjajnih zraka!
Majko sokolova,
majko od junaka!

Uvijek sokolove
sinke vidla zdrave!
Nad tobom izašle
zvijezde pune slave!

82.

Koliko, koliko,
sveta majko moja!
Ti od tuđinaca
trpiš zla bez broja?

Kano ranjen junak,
nad kim lijeću vrane,
Čekajuć dok jadan
bolju ne izdane.

83.

Kol'ko od nevrijednih
sinov, jadna mati,
- Jadi ih ubili! -
tuge ti propati!

Što s' u tuđe krilo
kleti odmetali,
Vrativši se svetu
grud ti probijali.

84.

Kol'ko od nevrijednih
sinov, jadna mati,
Ti ranâ ne primi,
tuge ne propati!

Što se u tuđinsko
krilo nametnuše,

Gradeć ti nevolje
rascviljene duše.

85.

Nu osta ti vjera,
zvijezda posred noći:
Ta će tebi svijetiti
kuda god ćeš poći;

Ta će tebe spremat,
tješit i slobodit,
Opet tebe k slavi
i slobodi vodit.

86.

Al ti osta stalna,
divna, čista žena,
Od vjekova u prah
vijek neoborena:

Kano križ gvozdeni
na visokoj gori,
Koga sjever bije,
nu vijek ne obori.

87.

Zdrava bila, ti ćeš
ljepše vidit dane,
Osvetit će se obraz,
zamladit se rane;

Tebi će se klanjat
kule i mečiti:
Što je tvoje bilo,
tvoje će opet biti.

88.

Prosti, da te zovu
usta ljubogrešna,
O ti mojih dana
zvjezdice utješna!

Prosti, da na tvoga
hrama prag ti mećem
Vijenac urešeni
zelenju i cvijećem.

89.

Kol'ko godin, rijeko,
na tvom brijegu stojim,
Prošle vijeke gledam,
naše jade brojim.

Mnogo krasnih dara
došlo već od boga,
Al za moju ljubu
sam vijenac od gloga.

90.

Put je tvoj još dalek,
glibava je staza,
Krv ti curi s nogu,
znoj kaplje s obraza.

Tu se ti počini
i muke odmori,
Da te smrt ne stigne
u zelenoj gori.

91.

Gleđ'te, moja braćo,
kako mileno je!
Kako mirno spava
rajsko čedo moje!

Nemojte ga buditi,
niti okom krenuti;

Doć će Đurđev danak:
samo će se prenut.

92.

Brzo sakupite,
(doba je već kratka),
Pred putnicu djen'te
cvijeća, voća slatka.

Te će imat čim se
ukrijepit, zabavit,
I prenuvši svoje
tuge zaboravit.

93.

Zlatom i skrletom
tvoji vrazi sjaju,
Čim ti ostavljena
u uboštvu, vaju.

Nu ne budi moja
sveta mati tužna!
Međer si uboga,
pa i nikom dužna.

94.

Vrh glave ti soji
vijenac lipnog cvijeta.
A ruke u krilu
čiste ko djeteta;

A tvojim vragom sjajna
kruna je vrh glave,
Nu od tvojih rana
i ruke krvave.

95.

Nu tko može božju
okrenut odluku?
Sreća će pristupit,
prihvatit ti ruku,

U visoke hrame
odvest te, nevjesto,
Gdje ti je od boga
odlučeno mjesto.

96.

Visoke planine
svoje, srebra pune,
Meću ti na glavu
orijaške krune.

Dunaj, Drava, Sava
nosi pas od zlata,
Troje more miraz
bisera i zlata.

97.

A kakov će poklon
sinak tvoj donesti
Dostojan najmlađoj
od Slave nevjesti?

Samo jednu riječcu
malenu i kratku,
Nu kao od spasenja,
slovo - rajskoslatku.

98.

Već ju j' zabilježio
na prvi list ljeta
Cjelovom upisao
sred ružina cvijeta;

S večera njom krila
jugu nadahnuo,

I sred tajne noći
zvijezdama prišapnuo.

99.

Ah ne smi je kazat
sad još sinak tebi,
Ali su ju čuli
anđeli na nebi.

Doć će Đurđev danak,
nebo će se otvorit,
Zlatnimi trubljami
riječ s neba proorit.

100.

Što će onda kruna
svijet ponudit tebi,
Ti nećeš neg lipov
vijenac uzet sebi;

Posljednji raskršit
svijetu mač krvavi,
Vladat čovječanstvom
u miru i slavi.

101.

Nosi, Vilo moja
na svom tankom krilu
Moj slovenski pozdrav
na slovensku Zilu;

Gdje pod cvjetnom lipom
plešu momci krasni
I djevojke čiste
kano mjesec jasni.

102.

Silena tu bura
od sjevera puše,
Da se Zvon i Dobrač
i tresu i ruše.

Rijeke uspredaju,
al, ko mati prava,
Ipak ne ostavlja
svoju djecu Slava.

103.

Tu ćeš naći do dvije
šipke kolijevčice,
U ko'e proricaše
dobro Rođenice.

Tu dva sinka Slava
poljubi u čelo, -
Tu i ti dva vijenca
ostavi veselo.

104.

Dalje pram zapadu
u mirnom zavjeću
Stoji narod veseo
ko dijete u cvijeću.

Slabo ih kraj hrani,
al ko ptice nebom
Veselo rashode
svijetom se za hljebom.

105.

I tu kitu blagoj
čeljadi ostavi,
A majku mi Slavu
tim slovom pozdravi:

"U tih hridih ne imaš
ni srebra ni zlata,

Al si tu, carice!
na srcih bogata."

106.

Tam niže k istoku,
riječju groma punom
Gdje pravjeki Triglav
govori s Perunom, -

Ti napiši zlatnim
perom nasred stijene:
"Vječna slava pijevcu
Ilirije oživljene!"

107.

Tu leži raj jedan
pod strehom Triglava,
Kog drži ko dijete
u naručju Sava,

I čim ga kao mati
milo gleda i ljulja,
Zabavlja ga pjenjem
vilâ i slavuljâ.

108.

Usred toga raja
naći ćeš nje zrcalo,
Cvijećem ohvaćeno -
nać jezero malo:

Kod jezera toga
duše golubinje
Dvije Slovenke divne,
Vile jezerkinje.

109.

Kad na Đurđev danak
na vodu urane,
Te od zapada vjetrić
na jezero dahne:

Metni na talase
južnih strana cvijeće,
Koje tu ne rodi
onda još proljeće.

110.

Talasi će od njegov
vijence, kite sviti,
A na brijeg skačući
tihi šapat iti:

"Evo, seko, uzdar
od vašega druga,
Što stoji daleko
na krajini juga."

111.

Slavan si, Triglave,
care groma i trijeska!
Na glavi tri krune
od divnog ti blijeska:

Kruna sunčanog zlata,
kruna srebra snježnog,
I dar Vila - kruna
od nevena nježnog.

112.

Slavan si ti s toga
i s tvoje kćerice Save,
Al si kamo slaviji
s krasnih kćeri Slave, -

Kćeri, što se šecu
po zelen-dolinah,

Kan ovce pod okom
stara čobanina.

113.

Krasna je Gorenka
kad kućom upravlja;
Krasna, u kolijevci
kad čedo uspavlja;

Krasna je kraj vatre
i kraj kolovrata,
Krasnija i draža
od srebra i zlata.

114.

Krasna je Gorenka
na stanu planinskom
Gorske vile pjesmom
kad budi slovinskom;

Krasna, kad na polju
ljeti srpom vlada,
Il pojuć kad rani
na vodicu mlada.

115.

Krasna je Gorenka
kad se rajju kreće,
Krasna, u bjelini
u crkvu kad šeće;

Krasna, kada šuti,
il šapće ili zbori:
Ko anđeo u nebu,
ko vila u gori.

116.

Čije god, Gorenke,
oko vas vidilo,
Njemu se deveto
nebo otvorilo:

I ja kad pomislim
na čas tol'kih dikâ,
Srce mi uzigra
kano trepetljika.

117.

Idi, čedo duše,
pjesmo tankokrila!
Dalje gdje na nebu
sjaje zvijezda mila.

Pod tom zvijezdom stoji
grom mladog pastira,
A na grobu trune
ostavljena lira.

118.

Na grob metni vijenac
od cvijeća lipova,
Na svaki napiši
list evo ta slova:

"Tko se i jedan danak
čist borio za Slavu,
Tomu neće nikad
minut vijenac glavu."

119.

A taj vijenac nesi
na grob širok lakat,
Gdje ćeš nać u dolu
slavsku Vilu plakat.

Jer tu leže kosti
silnoga orline,

Što j' zakrilio letom
sve slavske krajine.

120.

Žarko dan svanjiva,
krvcom trava rosi,
Grom topova nebom,
zemljom se pronosi.

Eto, braćo, ide
kći nebeskog roda,
Vraćajuć se s neba
na zemlju - sloboda.

121.

Zlatnim mačem misli
duh skrši veruge,
Te dopre slobodan
i u naše luge.

Ko što pčela iza sna
glas probudi Vesne:
I u naših luzih
svaki um uskresne.

122.

Veselo izlete
na dvor ko metulji
I udare glasom
slatkim ko slavulji.

I doli i gore
zamnješe od veselja,
I srca i duše
stravi divna želja.

123.

Nada sve se uzdignu
s krilima velikanskim
Pod nebo naš oro
s klikom proročanskim.

Al domalo opet
studen sjever dunu,
Te rasprši pticâ
slutnju slasti punu.

124.

Kano pokoljenje
grešno Izraila
Do dušice pustoš
istrijebi nemila:

Tako mu izumroše
il dušom il tijelom
Druzi, nadajuć se
željno danku bijelom.

125

Samo ti preosta,
drugog vijeka dube!
Ti moj Miovile,
bijeli naš golube!

Te ko Aron gledaš
sad tvoj narod smjeli,
Gdje pustoš ostaviv
u Kanaan se dijeli.

126.

Kano ptica, gnijezdo
koj zavio snijeg ljuti,
Pokraj gnijezda sjedeć
rascviljena šuti:

Tako i ginu prorok,
pjesnik uzajmnosti,

Dok mu u grob ne panu
i nada i kosti.

127.

Al opet ukloni
jug na nebu bure,
Zaigraše srca
ko žice tambure.

Na nebu slovinskom
sto zvijezdâ zablista,
Sto slavuljâ pjevnu,
čim gora zalista.

128.

Nu kad jednom planu
osvješćenja zublja
I zarže Đurđev
zelenko ko trublja:

Tad će se razigrat
svaka duša troma,
Kan beskrajno nebo
od silnoga groma.

129.

Ej ustat će Marko
kad dođe to doba,
I Matjaš sa svojim
vojaci iz groba;

Sveti mač će u ruci
ići od roda k rodu,
Noseć u krilu staru
vjeru i slobodu.

130.

Nu pazite dobro,
braćo, na taj danak,
Da vas ne zateče
kano smrtni sanak;

Sakupljajte ulje
za svoje svjetilnice,
Jer će ga prethodit
tri dana od tmice.

131.

Mraz metulja, pčelu,
na polju zadavi,
Prvim bljeskom sunca
što svoj ulj ostavi.

Ne budite pamet
od pčele, metulja:
Koje svak bljesk izmami
i u smrt zaljulja.

132.

Nije svaka iskra
sunca žar veseli,
Nije svaka svjetlost
već i danak bijeli.

Neg kad će se suncem
rastopit dno groba:
Znajte da j' proljeće! -
znajte da je doba!

133.

Nu nete čekajuć
duhom klonut, braćo,
Kad vam se ne bude
dan bez muke vraćo;

Jer prvo neg sunce
isteče - jest zima,

Prvo - neg dolazi
Vesna - bure ima.

IV

(1841)

1.

U zemlji slovinskoj,
što se zvaše savska,
Stoji jedno brdo,
na njem crkva slavska,

A ispred te crkve
do tri lipe stoje,
Ko tri slavske sestre
ispred kuće svoje.

2.

Krasna su ta, brate,
drveta u proljeće,
Kad ih zelen-lišće
kiti i miris-cvijeće,

Gdje pružaju granâ
ramena široka,
Kraj svoj blagoslivljuć,
bi reć tri proroka.

3.

Na krasno to brdo
za doba proljetnje
B'jahu svakidašnje
podvečer mi šetnje.

Ko rođene sestre
ja te lipe grlih,
A crkvi se klanjah
ko majci sin vrli.

4.

B'jaše mjesec lipa,
što mu kumovaše,
I u krsni kolač
svoje ime daše, -

Kad ti jednom dođoh
pre sunčanog pada
I pred krovac sjednem
mirisa i hlada.

5.

Krasna ti je večer,
nebo bez oblašca,
Zapad tek nadahnut
ko stidom sunašca:

Ispred crkve zuje
komarci, mušice,
Svoje igrajući
kolo jatovice.

6.

Sve ostalo b'jaše
tako mirno i nijemo,
Već je isti vjetrić
na ružah zadrijemo.

Te si mogo čuti
baš i istog crva,
Kako zubi toči
utrobinu drva.

7.

Al uto nad glavom
kliče drobna ptica
Tužno i žalosno
kano kukavica;

S tuge stane padat
s lipâ zdravo cvijeće:
Tu i meni s muke
srce zatrepeće.

8.

Evo na zapadu
nebo plamti u žaru,
Naličnom na škrlet
i zlatom protkanu;

I tu se ukaza
čudesno vidjelo:
Ženski lik odjeven
u ruho prebijelo.

9.

Vijenac ružmarina
čelo mu obavi,
Nad čelo se zvijezda
živa mu postavi;

U lijevoj mu ruci
zlatan krst počiva,
Desnom na nebeska
vrata pokaziva.

10.

Još na mene oči
milotom okrenu,
Još se mukotrpno
ustima nasmjehnu:

Uto se otvore
ta nebeska vrata,
Pa mi oči oteše
silnim žarom zlata.

11.

Kad se opet razabrah
i podignuh oči,
Vas je zapad bijelan
nalik mramor-ploči.

Ne ima traga suncu
ni ženskome liku,
Ne ima glasa zuju
ni ptičjemu kliku.

12.

Sve iščeze ko jutrom
snovidenje živo,
I ja bih sâm sudio,
da sam samo snivo;

Al mi stoje četir
svjedoka - vidjela: -
Te tri cvjetne lipa
i ta crkva bijela.

13.

Vikači, pisači
inostranih stolâ:
Guske teutonskih -
trideset kapitola,

Zašto krekećete
ko u barah žabe?
Zašto i buncate
ko pijane babe?

14.

U zao čas vam jadi,
i groze i vika!
Pusta vaša taštog
mudrovanja dika!

On što se za vijeke
i narode stara,

Ne sluša laj pasâ,
nit krič novinara.

15.

Što bacate na nas
strijele pune rđe,
Odbit će se na vas
oštrije i tvrđe;

I svak lanac, o vrat
što kujete nama,
Pretvorit se u ključ
do slobode hrama.

16.

Tko hoće slabijeg
svog brata da sudi,
Pada pod sud božji
i neba trijes hudi;

Tko hoće pod jaram
bratu vrat da metne,
Neće vijek slobodi
gledat dane cvjetne.

17.

Svi narodi braća,
svi su božja čeda,
Na njih jedno nebo
i jedan bog gleda;

I ko jedno sunce
nad svimi ishodi,
I jedno stoj, vladaj
pravo nad narodi!

18.

Zato vi tjerajte
iz glave još za dne
Od gospodovanja
vuke uvijek gladne!

Koljite u srcu
zmije od osvete,
Vijek za krvcom hlepteć
gdje gnijezde proklete!

19.

Pak se mi slagajmo
ko ruže u vijencu:
Brat budi Vlah Nijemcu,
a Nijemac Slovincu.

A bog će se smilit,
doć opet sloboda,
Nad nami isteći
sunce bez zahoda!